

DE SCHIMMENJAGER

CAMILLA GREBE BIJ UITGEVERIJ CARGO

De minnares
Dagboek van mijn verdwijning
In slaap gevangen

Camilla Grebe

De schimmenjager

Vertaald door Ydelet Westra

2021
AMSTERDAM

Cargo is een imprint van Uitgeverij De Bezige Bij, Amsterdam

Copyright © 2019 Camilla Grebe

Published by agreement with Ahlander Agency

Copyright Nederlandse vertaling © 2021 Ydelet Westra

Oorspronkelijke titel *Skuggjägaren*

Oorspronkelijke uitgever Wahlström & Widstrand, Stockholm

Omslagontwerp bij Barbara

Omslagbeeld Julie Ferreira De Moura/Arcangel & Shutterstock

Foto auteur Anna-Lena Ahlstrom

Vormgeving binnenwerk Peter Verwey

Druk- en bindwerk Wilco, Amersfoort

ISBN 978 94 031 1651 8

NUR 305

uitgeverijcargo.nl

*Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk van de Forest Stewardship Council (FSC®) mag dragen.
Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.*

Voor Katarina

*'Nolite te bastardes carborundorum.
Don't let the bastards grind you down.'*

– Margaret Atwood, The Handmaid's Tale

Kunnen woorden verzachten en helen?

Kan een verhaal het onbegrijpelijke begrijpelijk maken? Veranderen in iets wat je kunt bevatten, van buitenaf kunt bekijken en misschien ooit achter je kunt laten – als een plaats waar je lang hebt vertoefd, maar die je na rijp beraad besluit te verlaten?

Als ik woorden aaneenrijg, alinea's maak van zinnen en leven weet te blazen in het verhaal dat zich ontspint, kan het dan een vlot worden dat me uit de duisternis kan halen?

Ik ga een poging doen.

Dit is mijn verhaal, mijn vlot. En het begint met Elsie Svenns.

Zij is, zo je wilt, de eerste heldin van het boek. Zij is ook het eerste slachtoffer. Maar daar is ze zich uiteraard niet van bewust als ze op die late februariavond in 1944 in het politiebureau van Klara gehurkt naast een kind zit.

ELSIE

Stockholm, februari 1944

I

Het jochie, dat niet ouder dan vijf jaar kan zijn, is gehuld in lompen en zit onder de luizen. Ze krioelen in zijn vieze haar.

‘Waar woont je tante?’ probeert Elsie opnieuw.

Maar de jongen geeft geen sjoege. Hij perst zijn lippen op elkaar en kijkt naar zijn versleten schoenen.

Zijn moeder, gekke Sara, ligt in een van de vrouwencellen haar roes uit te slapen, en een vader heeft hij niet – dat weten Elsie en de agenten die Sara een klein uur geleden hebben meegenomen naar het politiebureau aan Mäster Samuels-gatan.

Twee mannen in burger lopen door de smalle gang die naar de slaapzaal van de ongehuwde agenten leidt. De ene man herkent ze vaag. Over hem wordt gefluisterd dat hij voor de algemene veiligheidsdienst werkt, die zich bezighoudt met bedreigingen van de staatsveiligheid. Maar over dat soort dingen wordt niet hardop gepraat, zelfs niet op het politiebureau.

De mannen laten de vage geur van sigarettenrook achter. Het jochie schraapt met zijn voet over de vloer. Elsie zucht. Ze heeft alles al geprobeerd – ze heeft gepaaid, gefleemd, hem warme melk gegeven. Ja, ze heeft hem zelfs een van de amandelkoekjes gegeven van de bakkerij in Drottninggatan, die de agenten vanmorgen hadden meegebracht. Maar het heeft allemaal niets uitgericht.

Als ze naar het kind kijkt, moet ze denken aan het gezin dat ze zelf had kunnen hebben.

Ze had een verloofde, Axel. Hij kwam uit Norrland, hij was zo groot als een beer en had een hart van goud. Maar vier jaar geleden is de veerboot gekapseisd die twee pelotons van de genie-eenheid in Boden over het Armasjärvi-meer in Tornedalen moest vervoeren. Het water was ijskoud en de soldaten waren zwaarbepakt, Axel maakte geen schijn van kans, zo groot en sterk als hij was.

Een maand na zijn dood ontdekte ze dat ze zwanger was. Het was te laat om er iets aan te doen, maar ze wilde sowieso niet naar een illegale aborteur en het risico lopen dood te bloeden op een keldervloer.

Het voorjaar erna beviel ze in het geheim van een dochter. Via vrienden had ze een echtpaar leren kennen, Valdemar en Hilma, die hadden aangeboden voor de kleine Britt-Marie te zorgen – in elk geval tot Elsie haar leven op orde had.

Je leven ‘op orde brengen’ betekende in de praktijk dat je trouwde. Maar ze had geen verloofde meer, dus toen ze haar dochtertje, samen met de verlovingsring die ze van Axel had gekregen, bij Hilma en Valdemar achterliet, wist ze dat ze haar wellicht nooit meer terug zou krijgen.

Er gaat geen dag voorbij dat Elsie niet aan Britt-Marie en Axel denkt, aan het gezin dat het lot haar niet had gegund. Maar ze is verdergegaan. Het leven gaat verder, want dat is wat het leven doet. Ze heeft een bestaan opgebouwd dat lang niet slecht is, ver van het Zweedstalige dorp Korsholm in het Finse Österbotten, waar ze geboren is.

Ze werkt als politiezuster in het wachtdistrict Klara en woont in bij een weduwe in een van de nieuwe sociale gezinswoningen aan Körbsärsvägen bij Roslagstull. Het huis is van alle moderne gemakken voorzien, inclusief een badkuip en een elektrisch fornuis, dat op muntjes werkt. Heel anders dan de noodwoningen aan het eind van Valhallavägen, waar de weduwe vroeger met haar drie kinderen woonde.

Elsie neemt elke dag de tram van het Östra-station naar

Norrmalmstorg en loopt daarvandaan het korte stukje naar het politiebureau aan Mäster Samuelsgatan.

Een goed leven.

Een oneindig veel beter leven dan haar moeder en grootmoeder hadden. Het is haast niet te geloven, maar tegenwoordig kunnen vrouwen bijna alles doen wat mannen doen – werken, stemmen, plezier maken, zelfstandig wonen. Ja, zelfs op een politiebureau werken, in het hart van de mannenwereld.

*

Märta Karlsson staat op van haar tafel in het restaurant Tre Remmare in Regeringsgatan. Ze wankelt en grijpt een stoel vast om niet te vallen. Dan steekt ze haar hand uit, pikt het brood dat in het mandje ligt en stopt het onopvallend in haar handtas.

De man naast haar draagt een paletot en hoed en heeft een aktetas van glanzend leer in zijn hand. Hij geeft haar een arm, en samen laveren ze op onvaste benen tussen de tafels door naar de uitgang.

Ze heeft geluk gehad vanavond, echt geluk. De man is een hoge piet, een man met macht en – vooral – geld. En hij betaalt goed, dat weet ze van eerdere keren. Bovendien is hij snel en ruikt hij fris – zijn mond en lichaam hebben niet die weerzinwekkende stank waar ze altijd zo'n moeite mee heeft.

‘Mag ik de dame een sigaret aanbieden?’ vraagt hij als ze buiten in het donker staan.

Ze trekt haar jas dichter om zich heen en houdt zich vast aan een lantaarnpaal, omdat de grond onder haar voeten deint. Maar het koude metaal brandt op haar handpalm, ze laat de paal los en wrijft haar handen tegen elkaar.

De man haalt een zilveren etuietje met een inscriptie in de vorm van een wapenschild tevoorschijn, maar Märta is niet

bekend met de wereld van hoge heren en kan niet zien om welk schild het gaat. Het interesseert haar ook niet. Ze pakt een sigaret en buigt zich naar hem toe als hij de aansteker routineus met zijn duim laat ontvlammen. Dan zuigt ze de rook in haar longen.

‘De wonderen zijn de wereld nog niet uit,’ mompelt ze. ‘Echte tabak. Dat is lang geleden.’

Ze glimlacht breed naar hem en draait haar hoofd een klein stukje, zodat hij alleen de linkerkant van haar mond ziet. Waar ze wel al haar tanden nog heeft.

De man steekt een sigaret voor zichzelf op.

‘Zullen we gaan?’ vraagt hij en hij gebaart met zijn arm naar de met kinderkopjes geplaveide straat, die zich voor hen in het donker uitstrekt.

Ze knikt en ze lopen naar Märta’s woning in Norra Smedjegatan. Af en toe komen ze groepjes mensen tegen in het donker. Een man die hen op de stoep passeert, knikt en tikt tegen zijn hoed.

De man in de paletot kijkt snel weg.

‘Sst,’ zegt Märta als ze het trappenhuis binnengaan.

‘Ik zal zo stil zijn als een muis,’ fluistert hij en hij legt zijn hand op haar bil.

Ze giechelt en trekt hem over de binnenplaats mee naar het achterhuis. Sneeuwvlokken vallen op haar haar, ze veegt ze er met haar vrije hand uit om te voorkomen dat haar zorgvuldig aangebrachte krullen nat worden en verdwijnen.

Op de tweede verdieping haalt ze haar sleutel tevoorschijn en doet de kleine deur van het kamertje open.

Zodra ze binnen zijn, doet ze de deur op slot en verstopt ze de sleutel in de kier tussen de vloerplanken naast de deur – het wil nog wel eens gebeuren dat haar klanten er zonder te betalen vandoor proberen te gaan.

De man pakt achterlangs haar beide borsten beet. Hij masseert ze en knijpt erin. Märta moet op haar tong bijten

om het niet uit te kermen van de pijn. Ze laat hem een tijdje begaan, bevrijdt zich dan uit zijn greep en steekt de kaars aan in de wandblaker naast de deur.

Het kamertje, waar je amper rechtop kunt staan, biedt plaats aan een brits en een stoel, meer niet. Ramen ontbreken, maar in een van de muren zit vlak onder het plafond een kleine opening. Eronder staat een zak aardappelen met een paar kapotte houten kistjes ernaast, die Karl, haar man, heeft beloofd te zullen repareren. Tegenover de voordeur bevindt zich nog een deur – die naar de ruimte leidt waar Märta met haar man en kinderen woont. De deur is zo laag dat je moet bukken om erdoorheen te kunnen.

In de kamer aan de andere kant klinkt het gekrijs van een kind.

Holger, haar jongste zoon.

Hij heeft al twee weken koorts en hoest bloed op. Märta weet niet wat ze met hem aan moet. Voor de dokter heeft ze geen geld en praten met een van de heilsoldaten die in de buurt werken, durft ze niet, want die lijken ervan overtuigd te zijn dat ze niet in staat is om voor haar kinderen te zorgen.

Als hij de andere kleintjes maar niet wakker maakt, denkt ze. Maar dan verstomt het gekrijs. Hij moet weer in slaap gevallen zijn.

Ze trekt haar veel te dunne schoenen uit en legt haar jas op de stoel. Ze draait zich naar de man toe. Zet zijn hoed af, trekt zijn paletot uit en legt die op haar jas. Dan pakt ze zijn riem, maakt hem routineus los, evenals de knopen van zijn broek.

Die valt op de grond en blijft in een hoopje rond zijn witte benen liggen.

Märta stopt haar hand in zijn kruis en merkt dat zijn geslacht slap is.

Ze lacht zachtjes.

‘Daar zit niet veel leven in.’

‘Sorry?’

‘Met dat kleine lapje vlees kunnen we weinig lol beleven.’

Märta’s lach wordt luider en ze begint te rochelen.

‘Je handen zijn te koud,’ zegt hij en hij zet een stap naar achteren.

‘Ik heb anders nog nooit klachten gehad,’ zegt ze snuivend. Hij moet betalen, ook als hij hem niet omhoog krijgt. Dat hij het maar even weet.

Hoewel de kaars niet veel licht verspreidt, ziet ze de geaatsuitdrukking van de man in één klap veranderen. Zijn ogen worden smal, zijn kaken spannen zich en zijn mond vertrekt tot een scheve grimas. Hij zet een stap naar haar toe, pakt haar polsen beet en briest: ‘Geen enkele hoer praat zo tegen mij.’

Druppels speeksel spatten in haar gezicht en ze draait haar hoofd weg.

‘Au, laat me los.’

Hij geeft haar zo’n harde klap in haar gezicht dat ze haar evenwicht verliest en op de grond valt.

‘Je bent maar een vieze hoer. Hoor je?’

Märta is eerder verbaasd dan bang. Ze hebben elkaar vaker ontmoet. Hij is een deftige heer, die niet slaat of zuipt en altijd betaalt.

Een edelman.

Hij geeft haar een trap in haar zij, niet heel hard, maar toch wordt haar maaginhoud omhooggestuwd naar haar gehemelte. Het braaksel blijft in haar neus hangen en Märta begint ongemakkelijk te proesten.

Ze is het zo gewend om klappen te krijgen – zowel van haar klanten als van haar man – dat ze er bijna niet meer op reageert. Maar ze is niet roekeloos, dat kan niet met haar beroep. Dan word je niet oud.

Ze sleept zichzelf naar de lage deur die naar de woonruimte leidt en doet hem open. Dan kruipt ze op handen en voeten de keuken in.

Holger zit op de grond voor het fornuis en kijkt haar met

grote, glanzende ogen aan. Zijn armpjes, die uit zijn hemd steken, zijn mager en blauwig. Ze ziet iets op Holgers borst. Eerst denkt Märta dat het bloed is, maar dan beseft ze dat hij overgegeven heeft.

‘Holger,’ zegt ze. ‘Je moet...’

Het volgende moment grijpt de man Märta bij haar enkels en trekt haar naar achteren. Ze valt met haar hoofd op de grond en zegt niets meer.

Ze tast in de lucht naar iets om zich aan vast te houden, maar weet alleen de linnen theedoek te pakken, die over het bankje naast het fornuis hangt. Ze grijpt hem beet en trekt het vaatwerk mee dat erop ligt te drogen terwijl de man haar het kamertje in sleurt. Het serviesgoed valt kapot op de grond en de scherven vliegen door de kamer.

Maar Märta is nog steeds niet bang.

Het brood, denkt ze. Dat ze meegenomen heeft uit Tre Remmare. Ze moet niet vergeten om dat straks aan Holger te geven. Hij moet wat eten nu hij zijn avondeten heeft uitgespuugd.

‘Holger,’ roept ze.

De man trekt haar het kamertje in, centimeter voor centimeter.

Holgers hologige gezichtje en ondergebraakte hemd verdwijnt uit haar gezichtsveld. Märta heeft niets meer om zich aan vast te klampen, maar laat de theedoek niet los en trekt hem mee het kamertje in, samen met een pollepel en een paar losse scherven.

De man smijt de deur dicht, bukt zich en haalt iets uit zijn aktetas. Het rammelt metalig.

‘Ga op je rug liggen!’

Als ze niet doet wat hij zegt, geeft hij haar een trap in haar buik. Zo hard dat ze geen lucht meer krijgt.

Hij pakt haar vast. Draait haar hardhandig om en grijpt met zijn vrije hand naar haar haar. Dan beukt hij haar hoofd hard op de grond.

Bonk. Bonk. Bonk.

Marta slaakt een schelle kreet in woordeloze angst.

Voor het eerst vanavond is ze echt bang – want in het flakkerende schijnsel van de kaars ziet ze wat hij in zijn hand heeft.

*

‘Mejuffrouw Svenns?’

Elsie staat snel op en maakt een lichte kniebuiging. Trekt haar uniformrok, die iets te krap is, recht.

‘Ja, hoofdagent?’

Cederborg staat wijdbeens in de deuropening met een oud exemplaar van het politievakblad in zijn hand. Hij lijkt even te aarzelen, knijpt zijn diepliggende ogen halfdicht en zegt: ‘Mejuffrouw Svenns mag met agent Boberg en agent Stark mee naar Norra Smedjegatan. We hebben een melding over een heftige ruzie in een woning daar, maar alle surveillancewagens zijn bezet en ik krijg Åberg en Zetterquist niet te pakken.’

Åberg en Zetterquist zijn twee agenten die vanavond te voet surveilleren. Waarschijnlijk hebben ze de lampjes niet zien knipperen en daarom nagelaten het politiebureau te bellen. En de surveillancewagens zijn maar al te vaak bezet, in elk geval op dit tijdstip van de dag. Er rijden er in Stockholm namelijk maar acht rond.

‘God mag weten waar ze zitten,’ mompelt de hoofdagent. ‘Ze staan vast ergens in een portiek te roken, zoals gewoonlijk. Nietsnutten, dat zijn het.’

Het laatste briest hij, en Elsie pakt snel haar jas en handschoenen, die op de stoel naast haar liggen. Haar handtasje rolt op de grond en er vallen een paar bonkaarten uit.

‘Als mejuffrouw Svenns tijd heeft tenminste,’ zegt de hoofdagent droog.

Ze begint te blozen en raapt snel haar spullen bij elkaar.

‘De jongen? Wat doen we met...’

‘Die mag bij zijn moeder in de cel gaan wachten,’ onderbreekt hij haar. ‘Het schijnt te wemelen van de kinderen in dat huis aan Norra Smedjegatan, dus ik wil dat mejuffrouw Svenns meegaat.’

‘Ja, hoofdagent.’

‘En wees voorzichtig!’

Ze kijkt hem aan en knikt ernstig. Trekt haar jas aan en werpt een laatste blik op het jongetje, dat aan een stuk verduisteringspapier zit te peuteren dat met punaises aan het raamkozijn is bevestigd. Zijn blik is glazig en hij hoest rochelend. Er hangt een sliert snot uit zijn neus, dat zwavelgeel glinstert in het schijnsel van de lamp.

Boberg en Stark staan buiten in het donker te wachten. Er dwarrelen wat sneeuwvlokken naar beneden, en ze staan ineengedoken tegen de harde wind.

‘Mejuffrouw Svenns,’ zegt agent Boberg en zijn gezicht klaart op.

Ze is erg op Boberg gesteld. Hij is altijd vriendelijk en biedt haar vaak een sigaret of een kopje surrogaat aan. Je zou bijna denken dat hij geïnteresseerd is in haar, op die manier.

Maar Boberg is getrouwd en heeft kinderen.

Hij glimlacht weer en veegt zijn rode neus af.

Als ze in zijn vriendelijke ogen kijkt, voelt ze een steek in haar hart en denkt ze aan hoe haar leven er zonder die ellendige oorlog uit had kunnen zien. De verduisteringsoefeningen, rantsoenering en surrogaatkoffie kan ze verdragen. Ze kan het zonder warm water en nieuwe kleren stellen. En die dikke, lelijke rioolbuizen in de parken, die de mensen moeten beschermen die bij een bombardement niet op tijd in een schuilkelder kunnen zijn, storen haar niet. Maar om het feit dat haar toekomst, met Axel en hun kleine meisje, haar is ontnomen, rouwt ze iedere seconde. ’s Nachts wordt

ze erdoor verteerd, en overdag knaagt het aan haar, als een klein, vals diertje, waar ze nooit om heeft gevraagd.

Snel lopen ze het korte stukje naar Drottninggatan en slaan rechts af. Een omnibus rijdt in het donker langs hen. Voor de gevels liggen hoge stapels brandhout, waar de dikke ratten van de stad in verblijven. Een aantal aangeschoten jongeren loopt voorbij, vermoedelijk onderweg naar een uitgaansgelegenheid of misschien een illegale club. Ondanks de kou hebben ze hun overjas openhangen, en hun smalle, zwarte stropdassen wapperen als wimpels in de wind. Ze houden hun handen op hun hoofd om te voorkomen dat hun breedgerande hoeden wegwaaien.

Voor Hôtel de Suède staat een groepje flaneurs in avondkleding; een taxichauffeur staat ernaast in een gasgenerator te poken. Aan de overkant bevinden zich de glimmende glazen erkers en opgepoetste messing deuren van Hotel Regina. Axel zei altijd gekscherend dat ze daar hun huwelijksnacht zouden doorbrengen, in dezelfde kamer als waarin Lenin in 1917 had overnacht.

Een oud nieuwsaffiche fladdert in de wind voorbij en ze rilt als ze de kop leest: **RUSSISCHE BOMMEN BOVEN STOCKHOLM.**

Nog geen week geleden hebben de Russen Zweeds grondgebied gebombardeerd – misschien per ongeluk, misschien met opzet; daarover lopen de meningen uiteen. In Eriksdal werd er een pomphuis beschadigd en in de huizen aan Ringvägen sprongen de ramen als flinterdun ijs toen ze door de drukgolf naar binnen werden geduwd.

‘Als we er zo dadelijk zijn, moet mejuffrouw Svenns een eindje achter ons blijven,’ zegt Boberg. ‘Volgens de meneer die ons belde, was er een vechtpartij in de woning gaande en klonk het alsof het hele gebouw met de grond gelijk werd gemaakt.’

‘Zal ik doen,’ zegt ze en ze is blij dat ze met twee stoere agenten is. Het gebeurt niet vaak dat ze mee mag naar

dit soort incidenten. En al helemaal niet op dit tijdstip. Een vrouw moet het niet in haar hoofd halen om zo laat op de avond nog in Träsket – ‘het moeras’ – rond te lopen, zoals de wijk Klara wordt genoemd.

Ze lopen door Hamngatan.

Vlak voor hen ziet ze de contouren van Sidenhuset en Blancheteatern. In de verte klinkt het snerpande geluid van een tram die op Norrmalmstorg aankomt.

De kou snijdt in haar wangen. Ze houdt haar gezicht omlaag en loopt ineengedoken als ze rechts Norra Smedjegatan inslaat.

‘Het is Karl Karlsson,’ zegt Stark, die nog geen woord had gezegd.

Stark is een nors, zwijzaam type, en ze heeft nooit kunnen achterhalen of hij verlegen is of gewoon onvriendelijk. Misschien is hij het allebei. Of hij is een van de vele agenten die vinden dat vrouwen niets te zoeken hebben op een politiebureau.

‘Karlsson weer?’ zegt ze.

Karl Karlsson is een beruchte zuiplap en herrieschopper. De afgelopen tien jaar is hij als een schietspoel de gevangenis van Långholmen in- en uitgegaan. Zijn vrouw, Märta Karlsson, geniet ook belangstelling van de politie en staat eveneens bekend om haar ongezonde voorliefde voor de fles en losbandige levenswijze. Ze is veroordeeld voor echtbreuk en landloperij.

Een paar minuten later arriveren ze bij het adres aan Norra Smedjegatan.

‘Hier is het,’ zegt Boberg en hij duwt de portiekdeur open.

Ze stappen het donkere trappenhuis in en blijven heel even staan om te luisteren. Het enige dat ze horen, is wat gehoest in de verte en het gehuil van een kind achter een van de dikke stenen muren.

‘Het lijkt rustig,’ constateert Boberg.

Op dat moment gaat er een lamp aan en verschijnt er een

man in het trappenhuis. Hij is klein en krom en draagt een gestreept, kraagloos overhemd en een werkbroek. De man stelt zich voor als Stake, de huismeester. Hij is degene die heeft gebeld over de huiselijke ruzie.

Hij doet de deur naar de binnenplaats open en richt zich tot Boberg.

‘Pas op voor Karlsson, agenten. Hij is niet de makkelijkste als hij gedronken heeft.’

Op de grond ligt een dun laagje sneeuw met sporen van voetstappen naar de rij wc-huisjes. Tegen de muren liggen stapels brandhout en een fiets met een krom voorwiel staat tegen een regenpijp. De pleisterkalk op de gevel heeft op verschillende plekken losgelaten en geeft het pand een ziekelijke aanblik, als een schurftige oude straathond.

Ze lopen door en gaan het achterhuis in. Hier zijn de plafonds lager en in het hele trappenhuis hangt de stank van vuilnis, eten en rook.

‘Tweede verdieping,’ mompelt Stark en hij begint de smalle stenen trap op te lopen.

Elsie zet een stap opzij om ruimte te maken voor agent Boberg, die heel energiek twee traptreden tegelijkertijd neemt, waardoor de bajonet aan zijn zwarte koppel heen en weer zwiept. Voor een deur op de eerste verdieping staat gereedschap – een metalen emmer, een schop en een pikhouweel met de scherpe punt naar boven.

Ze lopen door naar de tweede verdieping. Stark bonst op de deur, maar er gebeurt niets. Hij wisselt een snelle blik met Boberg en duwt dan aarzelend de deurkruk omlaag. De deur glijdt knarsend open.

De ruimte is klein en vochtig en het ruikt er naar braaksel en natte wol. In het zwakke schijnsel van de petroleumlamp op de tafel voor het fornuis ziet Elsie een aantal kinderen op de grond zitten. Het zijn er veel – ze telt er zeven – en ze lijken allemaal jonger dan tien. Enkele paardenharen matrassen en versleten dekens liggen kriskras door elkaar. Op

de grond voor het houtfornuis ligt gebroken serviesgoed.

‘Hoe is het hier?’ vraagt Boberg en hij zet zijn persianer hoed met gouden embleem af.

De kinderen reageren niet. In plaats daarvan kruipen ze zo dicht bij elkaar dat ze één individu lijken te vormen – een vormeloze massa van kindervlees en warrig haar.

Boberg en Stark lopen langzaam heen en weer door de kleine ruimte terwijl Elsie bij de kinderen neerhurkt.

‘Goedenavond,’ zegt ze. ‘Ik ben Elsie Svenns en ik ben een politiezuster. Wat is er gebeurd?’

De kinderen kijken haar met donkere, bange ogen aan zonder antwoord te geven. Net als het jongetje op het politiebureau lijken ze hun tong te hebben verloren. Ze probeert het nog een keer, maar de kinderen willen niets zeggen. Ze zijn bang óf ze moeten niets van de politie hebben, zoals zoveel mensen hier in Träsket.

Ze komt overeind en loopt naar het houtfornuis om te zien of ze een aanwijzing kan vinden voor wat er is gebeurd. Op de vloer voor het fornuis zit een kindje van een jaar of twee met zo’n vies gezichtje dat de gelaatstrekken niet te onderscheiden zijn. Het haar van het kleintje valt in klitterige slierten over de onnatuurlijk magere schoudertjes, en de kleren die het draagt, die uit oude vodden lijken te bestaan, zijn vuil en hebben lelijke gaten. De dreumes – het is niet te zien of het een meisje of een jongetje is – zuigt op een lap stof die om zijn duim zit.

Links van de schoorsteen is een lage deur, die hooguit tot haar oksel komt. Misschien zit er een oude provisiekast achter.

Ze duwt het deurtje voorzichtig open, bukt en gaat naar binnen.

In de ruimte, waarin ramen ontbreken, maar waar in een van de muren een kleine opening zit, is het pikdonker. Ze knippert een paar keer met haar ogen en laat ze aan het donker wennen. Ze ziet een brits en een stoel, en dan valt haar

oog op iets waarvan haar nekharen overeind gaan staan. Ze hapt naar adem en laat haar tas met klap op de grond vallen.

Een vrouw ligt op haar rug op de grond met haar armen gestrekt opzij, haar rok is omhooggeschoven tot aan haar middel en haar onderlichaam is ontbloot. Er steekt iets uit haar mond, er lijkt een pollepel in haar keel gestoken te zijn. Een dun straaltje bloed is uit haar mondhoek gesijpeld. Haar handen zijn bebloed, en er steekt iets – de kop van een spijker? – uit haar handpalmen, alsof ze vastgespijkerd is, gekruisigd op de kale vloerplanken. Haar ogen zijn dof, alsof ze met een dun laagje stof bedekt zijn.

Als ze voorover wil buigen om de hartslag van de vrouw te controleren, wurmt Boberg zich naar binnen en hij duwt haar opzij.

‘God bewaar me,’ mompelt hij en hij hurkt naast het hoofd van de vrouw.

En daarna, op gedemptere toon: ‘Märta Karlsson. Dood als een pier.’

Een seconde later schreeuwt hij: ‘Kijk uit!’

Te laat ziet ze de donkere gestalte, die zich losmaakt uit de schaduw achter in het kamertje. Een donkerder nuance tegen de al pikzwarte achtergrond.

‘Eruit,’ brult Boberg, en ze doet wat hij zegt. Ze bukt en snelt door de lage deur, langs de kinderen en agent Stark naar de voordeur. Maar haar veel te strakke rok belemmert haar in haar bewegingen en achter zich hoort ze voetstappen dichterbij komen.

De man van de duisternis en de schaduwen is snel, veel sneller dan zij.

In het trappenhuis haalt hij haar in en pakt haar vast. Ze voelt haar voeten van de grond komen. Dan gooit hij haar met veel geweld de stenen trap af, en als een lappenpop tui-melt ze naar beneden. Haar elleboog komt hard op de grond terecht, haar kaak krijgt een klap en meteen erna hoort ze het kraken als haar neus tegen de muur aan komt. Uitein-

delijk valt ze met haar achterhoofd op de grond, en een golf van misselijkheid gaat door haar heen. De man is meteen bij haar.

Zijn donkere ogen glijden over Elsie en ze ruikt de stank van alcohol.

Hij zou haar kunnen laten liggen, weg kunnen rennen, Träsket in, in de beschutting van de duisternis, want ze kan toch niets doen. Maar dat doet hij niet. Hij pakt haar bij haar schouders, tilt haar op, kijkt haar in de ogen en duwt haar hard omlaag.

Ze hoort een krakend geluid en voelt iets kouds in haar achterhoofd dringen.

Meteen erna komt de pijn, en ze beseft dat de man haar hoofd op de scherpe punt van het pikhouweel moet hebben gedrukt, dat tegen de muur aan stond. Het trappenhuis begint te vervagen en de pijn ebt weg.

Dan staat Boberg naast haar.

Ze ziet ongeloof en ontzetting in zijn blik als hij zich bukt. Maar ze ziet ook iets anders – een jong stel dat op Mosebacke torg een sigaret deelt en aken met hout die bij Strandvägen liggen aangemeerd. Ze ziet Britt-Marie die rustig in haar spijlenbedje ligt te slapen terwijl Valdemar een slok van de koffie neemt die Hilma net heeft gekookt. Ze ziet heel Stockholm – iedereen die daar nu leeft en iedereen die daar vóór hen heeft geleefd.

En te midden van dat alles staat haar moeder, die aan de Spaanse griep is overleden. Naast haar staat Axel te wachten, rustig tegen een van de oude koeien geleund die zijn familie voor de oorlog bezat. Hij ziet er jong en sterk uit en hij glimlacht breed.

Hij steekt zijn hand naar haar uit en ze neemt hem aan.